

FUTURE
BUILT

FutureBuilt

Kriterier for sosial bærekraft

Dato:
21.11.2024

Versjon:
3.0

Innhold

1. Innledning	3
1.1. Bakgrunn	3
1.2. Generelt.....	3
1.3. Kobling mot andre FutureBuilt-kriterier	3
2. Hovedkriterium	4
3. Delkriterier	5
3.1. Delkriterium 1: Sosiokulturell stedsanalyse	5
3.2. Delkriterium 2: Medvirkningsprosess.....	5
3.3. Delkriterium 3: Stedskarakter og identitet.....	6
3.4. Delkriterium 4: Nærbyen, fellesskap og deling	6
4. Tilleggs-kriterium	7
4.1. Kompetanse.....	7
5. Dokumentasjon	7
6. Kilder	8

Foto: Åpning av Romsås nærmiljøsentor – en pilot på sosial bærekraft

1. Innledning

FutureBuilt kvalitetskriterier omfatter en serie temaer som er sentrale for utvikling av den bærekraftige byen. Kriteriene er sammenstilt i det overordnede dokumentet «FutureBuilt kvalitetskriterier» og utdypet i egne tematiske kriteriedokumenter. Alle dokumenter kan lastes ned fra www.futurebuilt.no.

Noen tematiske kriterier er obligatoriske for alle FutureBuilt-prosjekter og noen er tilvalg. Kriterier for sosial bærekraft inngår blant de obligatoriske.

Det første kriteriesettet for sosial bærekraft ble utarbeidet i 2020/2021 i et samarbeid mellom FutureBuilt, Byantropologene, H. S. Bøen og U. S. Hagstrøm, samt en bredt sammensatt ressursgruppe. Disse har hatt en mindre revisjon. Denne hovedrevisjonen er basert på innspill fra forbildeprosjekter som har tatt kriteriesettet i bruk, samt rådgiverfirmaene Byantropologene, LÉVA Urban Design og Civitas.

1.1. Bakgrunn

FutureBuilts kriterier for sosial bærekraft bygger på følgende samfunnsmessige og overordnede målsetninger:

- Bærekraftige lokalsamfunn, utviklet med støtte i sosiokulturell kunnskap og i prosesser som sikrer eksisterende og fremtidige lokale behov.
- Stor grad av medbestemmelse og sterkere lokaldemokrati.
- Sikre ivaretagelse av positive identitetsmarkører for gjenkjennelighet, kulturhistorisk dybde og stolthet av eget sted.
- Attraktive lokalsamfunn som dekker de fleste hverdagsfunksjoner og gir gode livsrammer for et bredt spenn av brukere ift. livsfaser, funksjonsevne og sosioøkonomisk bakgrunn. Stedet har et godt tilbud av sosiale møteplasser, fellesfunksjoner og deleløsninger basert på stedets forutsetninger. Dette inkluderer også attraktive, grønne og trygge omgivelser, og har en helsefremmende og aldersvennlig utforming.

1.2. Generelt

Kriteriene gjelder for et stort spekter av prosjekter. Kravene er derfor prosessorienterte og kvalitative. Det enkelte prosjektet skal selv sette opp prosjektspesifikke mål og vurdere metodikk og omfang for sin prosess.

Det er avgjørende at prosjektet innhenter samfunnsfaglig kompetanse og at det settes av tid og ressurser til å arbeide med sosial bærekraft gjennom hele prosessen. Det skal legges opp til tverrfaglige prosesser der de sosiokulturelle funnene inkluderes i beslutningsgrunnlaget for prosjektutformingen og har en reell og sporbar påvirkning på resultatet.

1.3. Kobling mot andre FutureBuilt-kriterier

Dette kriteriesettet er koblet til FutureBuilts kriterier for bymiljø og arkitektur. Her heter det at Forbildeprosjektene skal ha høy arkitektonisk kvalitet, bidra til et godt bymiljø og gi noe ekstra tilbake til byen ved kvaliteter og opplevelsesverdier utover vanlig praksis. Og videre at Det skal identifiseres minst tre konkrete tiltak i prosjektet hvor gjeldende planer og lovpålagte ytelser overoppfylles med hensyn til kvalitet i bymiljø og arkitektur. De konkrete tiltakene bør forankres i funn i prosjektets sosiokulturelle stedsanalyse og medvirkningsprosess.

2. Hovedkriterium

Forbildeprosjektene skal bidra til sosialt bærekraftige lokalsamfunn gjennom å overoppfylle vanlig praksis med hensyn til inkluderende prosesser og bidrag til utvikling av den attraktive nærbyen¹.

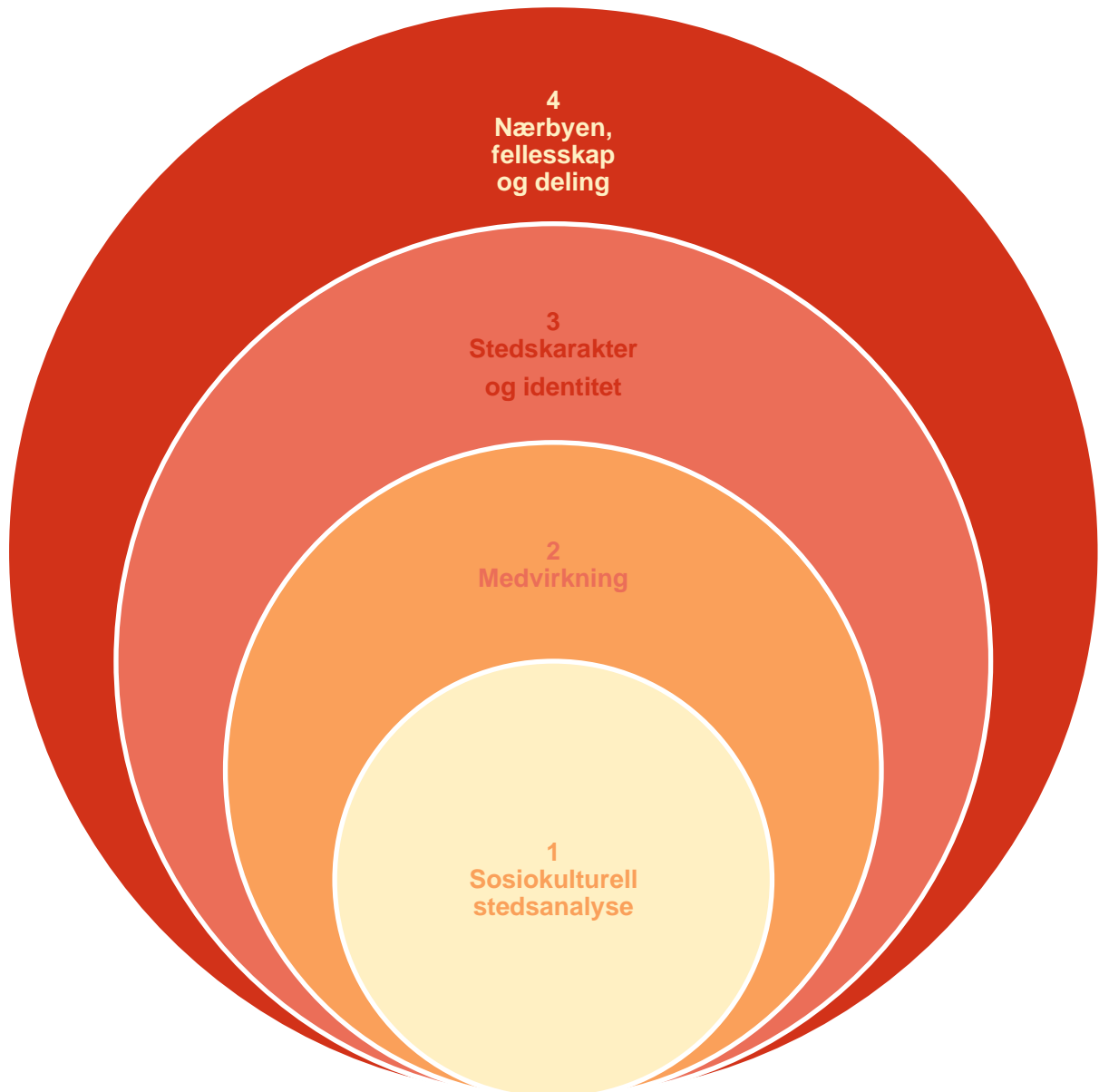

Fig.1: Kriteriesettet er bygd opp som et prosessløp fra kunnskap via dialog til løsninger som bygger opp under nærbyen.

¹ Uttrykket nærbyen viser til et lokalsamfunn der alle viktige hverdagsfunksjoner kan nås til fots. Slik blir funksjonene tilgjengelige for alle, samt at trafikkbelastningen for området reduseres betraktelig. Andre synonymmer er 5- eller 10-minuttersbyen og nærhetsbyen.

3. Delkriterier

Kriteriene består av fire delkriterier, som illustrert i figur 1 og utdypet i teksten nedenfor. Delkriteriene 1 og 2 handler om å innhente kunnskap om stedets sosiokulturelle forhold og å skape en aktiv, bred og konstruktiv dialog med stedets befolkning. Delkriteriene 3 og 4 omhandler de konkrete tilbudene og løsningene utviklet i prosjektet som styrker stedets attraktivitet for befolkningen.

Analyse og medvirkningsprosess (delkriterier 1 og 2) skal som et minimum dekke alle de temaene som adresseres i tiltaksdelen (delkriterier 3 og 4), herunder steds karakter og identitet, nærbyen, fellesskap og deling. Tiltakene som innarbeides i prosjektet (delkriterier 3 og 4) skal ivareta funn i sosiokulturell stedsanalyse og medvirkningsprosess (delkriterier 1 og 2).

3.1. Delkriterium 1: Sosiokulturell stedsanalyse

Det skal utarbeides en sosiokulturell stedsanalyse² tilpasset det konkrete prosjektet. Det kan tas utgangspunkt i og/eller bygges videre på allerede utførte, relevante analyser for nærområdet.

Analysen skal gjennomføres i en tidlig fase og legges til grunn for prosjektutviklingen.

En sosiokulturell stedsanalyse skal minst omfatte:

- Oversikt over aktører som myndigheter, næringsliv, sivilsamfunn og media relatert til stedsutviklingen, herunder deres roller, ressurser og muligheter til å bidra i medvirkning.
- Levekårsdata som befolkningssammensetning, folkehelse, velferdssituasjon, boforhold som stabilitet og trangboddhet mm relevante for situasjonen.
- Eksisterende stedsbruk og stedsinteresser, herunder kartlegging av udekkede behov for nærmiljøfunksjoner og tjenestetilbud.
- Kartlegging av stedsbilder og identitetsmarkører som f.eks. kulturminner/ historiske elementer og/eller natur- og opplevelseselementer
- For prosjekter med boliger: Innhente informasjon om boligbehovet i kommunen/bydelen, herunder boligbehovet for vanskeligstilte på boligmarkedet.
- Kartlegging av eventuelle sosiale ulemper prosjektet vil medføre, med formål om å utjevne forskjeller og skape sosial inkludering.

3.2. Delkriterium 2: Medvirkningsprosess

Det skal gjennomføres medvirkningsprosesser i alle relevante faser av prosjektutviklingen. Medvirkningsprosessen skal minst omfatte:

- Utvikle en plan for medvirkningen
- Implementere kunnskap fra sosiokulturell stedsanalyse.

² Viser til Veileder for sosiokulturelle stedsanalyser [NIBR, 2007] for utdypende definisjon.

- Kontakte alle viktige grupper (utvalg basert på sosiokulturell stedsanalyse). Prosjektet skal vurdere metodevalg for å inkludere grupper som er vanskelige å engasjere i tradisjonell medvirkning
- Innhente innspill til videreutvikling av viktige stedlige kvaliteter og identitetsmarkører.
- Innhente innspill til utvikling av nærmiljøfunksjoner, bolig- og tjenestetilbud og fellesskaps- og deleløsninger.
- Løpende formidle til – og involvere prosjektgruppen rundt gjennomføring av medvirkningen og resultatene fra arbeidet.
- Løpende formidle om resultater av medvirkningen og hvordan denne har preget prosjektet til berørte parter.
- Løpende evaluere hvordan interessenter har opplevd medvirkningsprosessen, og hvordan de opplever at resultatet har blitt preget av deres innspill og behov.

3.3. Delkriterium 3: Stedskarakter og identitet

Prosjektet skal bygge videre på stedets positive identitetsmarkører, slik de er identifisert gjennom den sosiokulturelle stedsanalysen og medvirkningsprosessen. Arbeidet koordineres med funn i eventuell fysisk stedsanalyse tilknyttet prosjektet/stedet.

3.4. Delkriterium 4: Nærbyen, fellesskap og deling

Prosjektet skal bidra til utvikling av nærbyen med fellesskaps- og deleløsninger slik dette er utdypet i følgende punkter. Det forutsettes at funn i sosiokulturell stedsanalyse og medvirkningsprosess legges til grunn for prosjektutviklingen.

3.4.1 Mangfoldig nærmiljø

Prosjektet skal bidra til et mangfold av funksjoner i nærområdet slik at alle viktige funksjoner nås til fots.

For mindre prosjekt/bygg skal prosjektet bidra med komplementerende funksjoner i et område.

Det skal tilrettelegges for mennesker i ulike livssituasjoner og -faser.

Områdeprosjekter skal sikre attraktive møteplasser og helsefremmende, grønne omgivelser.

Boligprosjekter skal utvikle et boligtilbud og finansieringsløsninger og/eller eierformer som passer til ulike målgrupper, livsfaser og økonomiske forutsetninger.

3.4.2 Deleløsninger og fellesfunksjoner

Det skal utvikles delingsløsninger, både fysiske og digitale, som reduserer ressursbruk og dekker lokale behov for møteplasser og aktiviteter i nærmiljøet. Det skal settes av tilstrekkelig areal til disse funksjonene.

Møteplassene må kunne påvirkes og videreutvikles av brukere/beboere/folk i nærmiljøet som sosiale og inkluderende møteplasser.

I større boligprosjekter skal langsiktige driftsløsninger etableres. Det skal foreligge en driftsplan for minst de fem første årene etter innflytting i prosjektet.

Nabolaget skal inviteres til å ta aktiv del i utvikling, og eventuelt drift og eierskap knyttet til utvalgte nabolagsfasiliteter.

3.4.3 Områdemodning

Ved større byggeprosjekter og for områdeprosjekter skal det gjennomføres midlertidige tiltak med høy grad av samskaping. Effektene av tiltakene skal evalueres underveis og det skal vurderes mulighet for videreføring av gode erfaringer inn i endelig prosjekt.

3.4.4 Anstendig arbeid – arbeidstrening og jobbmuligheter

Der sosiokulturell stedsanalyse avdekker særlige utfordringer lokalt med tilknytning til arbeidslivet, skal det i samarbeid med bydel/kommune/lokale ressurser arbeides for å bidra til lokale arbeidstrening- og jobbmuligheter gjennom prosjektet.

4. Tilleggskriterium

4.1. Kompetanse

Prosjektet skal bemannes med samfunnsfaglig kompetanse relevant for prosjektets type, omfang og prosjektfaser, med ansvar for oppfølging og dokumentasjon av kriteriene gjennom alle prosjektfaser.

5. Dokumentasjon

Det skal dokumenteres at kriteriene for sosial bærekraft er oppfylt. Dokumentasjon leveres ved følgende milepæler:

Byggeprosjekter:

1. Ved tidspunkt for rammesøknad/avslutning av forprosjekt (som prosjekttert)
2. Ved ferdigstilling (som bygget)
3. Etter 2 års drift

Områdeprosjekter:

1. Som vedlegg til førstegangsbehandling
2. Som vedlegg til sluttbehandling av plansak
3. Ved viktige milepæler gjennom utviklingen av området

Delkriterium	Hvordan	Format
1: Sosiokulturell stedsanalyse	Gjennomføre sosiokulturell stedsanalyse.	Rapport i valgfritt format
2: Medvirkningsprosess	Redegjøre for hvordan medvirkningsprosessen er gjennomført.	FutureBuilt rapportmal for sosial bærekraft
3: Stedskarakter og identitet	Redegjøre for hvordan prosjektet bygger videre på stedets positive identitetsmarkører	FutureBuilt rapportmal for sosial bærekraft
4: Nærbyen, fellesskap og deling	Redegjøre for hvordan prosjektet bidra til utvikling av nærbyen med fellesskaps- og deleløsninger	FutureBuilt rapportmal for sosial bærekraft

Tabell 1. Dokumentasjonskrav for kriteriesettet sosial bærekraft.

6. Kilder

[Veileder for sosiokulturelle stedsanalyser \[NIBR 2007\]](#)

[Medvirkning i plansaker - regjeringen.no](http://medvirkning.i.plansaker-regjeringen.no)

--